



दैनिक

अतुल्य महाराष्ट्र

बीड महाराष्ट्र | शुक्रवार, 14 ऑगस्ट 2026 | अंक क्र. 97 | वर्ष 4 थे | मुल्य 3 रुपये | पृष्ठ 4

WEBSITE : ATULYAMAHARASHTRA.COM RNI RGN No. MAH/MAR 2023/52446 Email : DAILYATULYAMAHARASHTRA@GMAIL.COM

परळीत पशुवैद्यकीय महाविद्यालयाच्या भूमीपूजनाची तयारी; प्रशासनाकडून कार्यक्रमस्थळाची पाहणी

पशुवैद्यकीय महाविद्यालयाच्या भूमीपूजन सोहळ्याच्या व्यवस्थेवर सार्वजनिक बांधकाम विभाग व महसूल, नगर परिषद प्रशासनाचे बारकाईने लक्ष

■ परळी वैजनाथ (प्रतिनिधी) :-

परळी तालुक्यात प्रस्तावित असलेल्या नवीन पशुवैद्यकीय महाविद्यालयाच्या १५ ऑगस्ट रोजी होणाऱ्या भूमीपूजन सोहळ्याच्या पार्श्वभूमीवर प्रशासनाने तयारीला वेग दिला आहे. गुरुवारी (१३ ऑगस्ट) उपजिल्हाधिकारी, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, पशुवैद्यकीय विद्यापीठ, नगर परिषद आणि पोलिस प्रशासनाच्या अधिकाऱ्यांनी कार्यक्रमस्थळाची पाहणी केली.

परळी ग्रामीण पोलिस ठाण्याजवळील टेकडीवरील मैदानावर १५ ऑगस्ट रोजी दुपारी २ वाजता भूमीपूजन सोहळा होणार आहे. कार्यक्रमाच्या पार्श्वभूमीवर बैठक व्यवस्था, वाहन पार्किंग, सुरक्षा व्यवस्था, वाहतूक नियोजन तसेच नागरिक व मान्यवरांसाठी आवश्यक सुविधांचा अधिकाऱ्यांनी आढावा घेतला. उपमुख्यमंत्री तथा पालकमंत्री ना. सुनेत्राताई पवार यांच्या हस्ते या महाविद्यालयाचे भूमीपूजन होणार असून, पशुसंवर्धन व पर्यावरण मंत्री ना. पंकजाताई मुंडे आणि आ. धनंजय मुंडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत हा कार्यक्रम पार पडणार आहे. परळीत तब्बल ५६५ कोटी रुपये खर्चून नवीन पशुवैद्यकीय महाविद्यालय उभारण्यात येणार आहे. या प्रकल्पासाठी ४१ हेक्टर ८० आर जमीन उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. महाविद्यालयासोबत पशुधन प्रक्षेत्रही उभारण्यात येणार असून, त्यामुळे पशुवैद्यकीय शिक्षण, संशोधन आणि पशुपालकांना आधुनिक सेवा मिळण्यास मदत होणार आहे. कार्यक्रम सुरुळीत पार पडण्यासाठी विविध



विभागांमध्ये समन्वय साधून आवश्यक त्या सर्व व्यवस्था वेळेत पूर्ण करण्याची कार्यवाही प्रशासनाकडून सुरू आहे.

यावेळी सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे अधिकारी स्वामी, उपविभागीय अधिकारी अरविंद लाटकर, तहसीलदार विनोद

सनवरे, नायब तहसीलदार महेश वाकडे, पोलिस प्रशासनाचे अधिकारी, नगर परिषद मुख्याधिकारी निगळ, संतोष रोडे,

उपजिल्हाधिकारी अरविंद लाटकर यांचेही तयारीवर बारकाईने लक्ष

■ भूमीपूजन सोहळ्याच्या तयारीवर उपजिल्हाधिकारी अरविंद लाटकर यांचे बारकाईने लक्ष असून, कार्यक्रमस्थळावरील प्रत्येक व्यवस्थेचा ते प्रत्यक्ष आढावा घेत आहेत. बैठक व्यवस्था, पार्किंग, सुरक्षा व नागरिकांच्या सुविधांबाबत संबंधित अधिकाऱ्यांना आवश्यक त्या सूचना देत तयारी वेळेत पूर्ण करण्यासाठी ते सातत्याने पाठपुरावा करत आहेत.

ढवळे, मनोज गिरे, गोविंद मुंडे, सहायक अधिवृत्ता किरण विभुते तसेच पशुवैद्यकीय विद्यापीठाचे अधिकारी उपस्थित होते. सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे अधिकारी स्वामी ठाण मांडून; सूक्ष्म नियोजनातून कापाला वेग भूमीपूजन सोहळ्याच्या तयारीसाठी सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे अधिकारी स्वामी हे कार्यक्रमस्थळी ठाण मांडून असून, प्रत्येक व्यवस्थेची बारकाईने पाहणी करत आहेत. बैठक व्यवस्था, पार्किंग, स्टेज परिसर, नागरिकांची ये-जा आणि इतर सुविधांचे सूक्ष्म नियोजन करून कामे वेळेत पूर्ण करण्यासाठी विभागाकडून युद्धपातळीवर कार्यवाही सुरू आहे.

रोजगार हमी योजनेतून शाळा-अंगणवाडींचा 'बॅकलॉग' भरून काढणार; आ. सुरेश धस यांचा महत्त्वपूर्ण निर्णय

आष्टी-पाटोदा-शिरूर मतदारसंघातील ग्रामसेवक, सरपंच व रोजगार सेवकांची संयुक्त बैठक; जीर्ण वर्गखोल्यांच्या प्रश्नावर तातडीने कामे हाती घेण्याचे निर्देश

■ आष्टी (प्रतिनिधी)

आष्टी-पाटोदा-शिरूर मतदारसंघातील जिल्हा परिषद प्राथमिक व माध्यमिक शाळांच्या तसेच अंगणवाडी केंद्रांच्या बांधकामाचा मोठा अनुशेष भरून काढण्यासाठी आमदार सुरेश धस यांनी महत्त्वपूर्ण निर्णय घेतला आहे. राज्य शासनाच्या रोजगार हमी योजना विभागाअंतर्गत नव्याने सुरू झालेल्या 'विकसित भारत-जी व्हीबी ग्राम जी' (VB-G RAM G) योजनेच्या माध्यमातून शाळा व अंगणवाडीच्या पायाभूत सुविधांची कामे मोठ्या प्रमाणावर मार्गी लावण्याचे निर्देश त्यांनी दिले.

यासंदर्भात आ. धस यांनी आष्टी-पाटोदा-शिरूर तालुक्यातील अधिकारी, सर्व सरपंच, ग्रामसेवक व रोजगार सेवकांची संयुक्त बैठक घेतली. मतदारसंघातील अनेक गावांमधून नवीन शाळा खोल्या, अंगणवाडी

खोल्या तसेच शाळांच्या दुरुस्तीची मागणी सातत्याने होत आहे. मात्र, जिल्हा नियोजन समितीच्या माध्यमातून उपलब्ध होणारा निधी मर्यादित असल्याने सर्व मागण्या एकाचवेळी पूर्ण करणे शक्य होत नाही. त्यामुळे उपलब्ध पर्यायी निधींचा प्रभावी वापर करून हा अनुशेष भरून काढण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

व्हीबी ग्राम जी योजनेतून विविध कामांना चालना

या योजनेंतर्गत कुशल कामांच्या माध्यमातून अंगणवाडी खोली बांधकाम, किचन शेड/किचन सेट बांधकाम, शाळा खोली बांधकाम, शाळा खोली दुरुस्ती, मुलांचे व मुलींचे शौचालय बांधकाम, शाळा संरक्षण भित्त यासह विविध सार्वजनिक स्वरूपाची कामे करता येणार आहेत. त्यामुळे मतदारसंघातील ज्या गावांमध्ये

शाळा किंवा अंगणवाडीच्या इमारतींची आवश्यकता आहे, तेथे स्थानिक पातळीवर प्रस्ताव तयार करून ही कामे गतीने पूर्ण करण्यावर भर देण्यात येणार आहे.

२०-२५ वर्षांपासून नवीन वर्गखोल्यांची प्रतीक्षा

मतदारसंघातील अनेक जिल्हा परिषद शाळांच्या इमारती जुन्या झाल्या असून काही वर्गखोल्या जीर्ण अवस्थेत आहेत. पावसाळ्यात काही वर्गखोल्यांमधून पाणी गळते, तर काही खोल्या विद्यार्थ्यांना बसण्यास योग्य राहिलेल्या नाहीत. गेल्या २० ते २५ वर्षांच्या कालावधीत नवीन वर्गखोल्यांची बांधकामे अपेक्षित प्रमाणात झालेली नसल्याने हा प्रश्न अधिक गंभीर बनला आहे. ही परिस्थिती लक्षात घेऊन शाळा व अंगणवाडीच्या बांधकामाचा अनुशेष भरून काढण्यासाठी आ. सुरेश



धस यांनी ग्रामपंचायत पातळीवरील यंत्रणेला सक्रिय होण्याचे आवाहन केले. गटविकास अधिकारी, सरपंच, ग्रामसेवक आणि रोजगार सेवक यांनी समन्वयाने काम करून जास्तीत जास्त प्रस्ताव मंजूर करून प्रत्यक्ष बांधकामे सुरू करावीत, असे निर्देश त्यांनी दिले. बैठकीस गटविकास अधिकारी भारत नागरे, प्रयाग धमाल, माने यांच्यासह विविध ग्रामपंचायतीचे सरपंच, प्रमुख पदाधिकारी, ग्रामसेवक व रोजगार सेवक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

'हर घर तिरंगा' अभियानांतर्गत बीडमध्ये ई-बाईक तिरंगा रॅली

■ बीड प्रतिनिधी

स्वातंत्र्यदिनाच्या पार्श्वभूमीवर 'हर घर तिरंगा' अभियानांतर्गत बीड जिल्हा प्रशासनाच्या वतीने १४ ऑगस्ट रोजी ई-बाईक तिरंगा रॅलीचे आयोजन करण्यात आले आहे. सकाळी ९.३० वाजता जिल्हाधिकारी श्री. विवेक जॉन्सन यांच्या हस्ते हिरवा झेंडा दाखवून रॅलीला सुरुवात होणार आहे.

ई-बाईक तिरंगा रॅलीचा मार्ग छत्रपती संभाजी महाराज क्रीडांगण येथून सुरू होऊन वसंतगंज चौक, बळवंतभाई चौक, माळीवेस चौक, अण्णाभाऊ साठे चौक आणि छत्रपती शिवाजी महाराज चौक असा राहणार आहे. या रॅलीत सहभागी होणाऱ्या नागरिकांनी ई-बाईकसोबत हेल्मेट घालणे आवश्यक असल्याचे जिल्हा प्रशासनाने स्पष्ट केले आहे. रॅलीत सहभागी होण्यासाठी नागरिकांनी नोंदणी



करावी, असे आवाहनही करण्यात आले आहे. 'हर घर तिरंगा' अभियानाचा उद्देश नागरिकांमध्ये राष्ट्रध्वजाबद्दलचा सन्मान, देशभक्ती आणि राष्ट्रीय एकात्मतेची भावना अधिक दृढ करणे हा आहे. या अभियानांतर्गत देशभरात तिरंगा यात्रा, सायकल रॅली आणि बाईक रॅलीसह विविध उपक्रमांचे आयोजन केले जाते. ई-बाईक तिरंगा रॅलीत बीडकर नागरिकांनी मोठ्या संख्येने सहभागी होऊन अभियानाला उत्स्फूर्त प्रतिसाद द्यावा, असे आवाहन जिल्हा प्रशासनाने केले आहे.

अर्धवट कामे पूर्ण करण्याचे मंत्री भरत गोगावले यांचे आदेश बीड जिल्ह्यात रोजगार हमी योजनेला गती देणार

■ बीड प्रतिनिधी

राज्याचे रोजगार हमी योजना व फलोत्पादन, खारभुमी विकास मंत्री भरत गोगावले यांच्या अध्यक्षतेखाली आज बीड येथील जिल्हाधिकारी कार्यालयातील जिल्हा नियोजन सभागृहात आढावा बैठक पार पडली. या बैठकीत मंत्री श्री. गोगावले यांनी रोजगार हमी योजनेतील विविध कामे, मातोश्री पाणंद रस्ते, ग्रामपंचायत भवन, रेशीम उद्योग आणि भूसंपादनविषयक प्रकरणांचा सविस्तर आढावा घेतला.

या बैठकीस माजी आमदार संगीता ठोंबरे, जिल्हाधिकारी विवेक जॉन्सन, जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी जितिन रहेमान, प्रशिक्षणार्थी जिल्हाधिकारी दिव्यांक गुप्ता, उपजिल्हाधिकारी प्रभोदय मुळे यांच्यासह संबंधित यंत्रणेचे विविध प्रमुख अधिकारी, पदाधिकारी उपस्थित होते.

मंत्री भरत गोगावले म्हणाले की, रोजगार हमी योजनेची आता व्हीबी-जी राम जी या नवीन संरचनेत प्रभावी वाटचाल करायची आहे. यादरम्यान जुनी व अर्धवट राहिलेली सर्व कामे तातडीने या नव्या प्रणालीत वर्ग करून ती प्राधान्याने



पूर्ण करून घेण्यात यावीत, असे निर्देश त्यांनी दिले. भूसंपादनाशी संबंधित असणाऱ्या सर्व अडचणी लवकरच सोडविल्या जातील, अशी ग्वाही त्यांनी दिली. तसेच कंत्राटी कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारी व मागण्यांबाबतचा अहवाल शासनाकडे पुढील कार्यवाहीसाठी पाठवण्याचे निर्देश अधिकाऱ्यांना दिले.

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेला बळकटी देण्यासाठी रोजगार हमी योजनेची व्याप्ती वाढवण्यात आली आहे. आता या योजनेत आणखी 318 नवीन कामांचा समावेश करण्यात आला आहे. मजुरांच्या आर्थिक हिताचा विचार करून कामासाठीची रोजंदारी आता 317 रुपये करण्यात आली असून, मजुरांना वर्षातून 125 दिवस रोजगार उपलब्ध करून दिला जात आहे. जर एखाद्या मजुराने जॉबकार्ड काढले असेल आणि त्याला काम मिळाले नाही, तरीही नियमानुसार त्याला रोजगार भत्ता मिळतो, अशी माहिती त्यांनी दिली.

बीड जिल्ह्यात रेशीम तुतीची लागवड समाधानकारक असल्याबद्दल त्यांनी यंत्रणेचे कौतुक केले. गावांचा विकास करण्यासाठी अधिकाऱ्यांनी मानसिकता बदलण्याची गरज आहे. त्यामुळे सकारात्मक दृष्टीकोन ठेवून कामे करणे गरजेचे झाले आहे. तरी ग्रामीण भागातील मजुरांना वेळेत हक्काचा रोजगार मिळावा, यासाठी सर्व गटविकास अधिकाऱ्यांनी आपापल्या क्षेत्रात नवीन कामांना तात्काळ चालना द्यावी आणि अंमलबजावणीत कोणतीही दिरंगाई करू नये, अशा कडक सूचनाही मंत्री श्री. गोगावले यांनी बैठकीत दिल्या.



मंत्री भरत गोगावले यांनी केली इमामपूर येथील पाणंद रस्त्याच्या कामाची प्रत्यक्ष पाहणी

■ राज्याचे रोजगार हमी योजना व फलोत्पादन, खारभुमी विकास मंत्री भरत गोगावले यांनी इमामपूर येथील रोजगार हमी योजनेअंतर्गत सुरू असलेल्या पाणंद रस्त्याच्या कामांची प्रत्यक्ष पाहणी केली. ग्रामीण भागातील शेतकऱ्यांना शेतात जाण्यासाठी हे रस्ते अत्यंत महत्त्वाचे असल्याने या कामांना गती देण्याचे निर्देश त्यांनी यावेळी दिले. यावेळी युवासेना माराठवाडा समन्वयक बाजीराव चव्हाण, जिल्हाप्रमुख सचिन मुळूक आणि स्वप्निल गलधर प्रामुख्याने उपस्थित होते. मंत्री गोगावले यांनी सुरू असलेल्या कामाचा दर्जा तपासून पाहिला आणि संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांना कामे वेळेत व दर्जेदार पद्धतीने पूर्ण करण्याच्या सूचना दिल्या. याप्रसंगी संबंधित यंत्रणेचे अधिकारी, कर्मचारी आणि इमामपूर येथील ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. ग्रामस्थांनी या रस्त्यामुळे शेतकऱ्यांची मोठी सोय होणार असल्याने समाधान व्यक्त केले.

जेथे जाऊ तेथे...

तुकाराम मुंडे सध्या अन्न व औषध प्रशासन विभागात आहेत. मुंडेंनी महाराष्ट्रातील अनेक मातब्बर ब्रँड, आस्थापनांना काळ्या यादीत टाकलं आहे. विविध ठिकाणी धाडी टाकून उत्पादन थांबवणं, पूर्ण आस्थापना ‘सील’ करणं, निकष मोडणाऱ्या बाबींवरून खटले दाखल करणं याचा त्यांनी सपाटाच लावला आहे. त्यांना ज्या विभागात पाठवलं जातं, तिथे ते शांत बसतच नाहीत. काही ना काही कारणाने चर्चेत येतातच.

सध्या बहुचर्चित असलेल्या ‘जेन झी’च्या आंदोलनाचं नेतृत्व करणारा अभिजीत दीपके हा तरुण महाराष्ट्राचा असल्याने देशातील माध्यमं महाराष्ट्राची वेगळ्या पद्धतीने नोंद घेत असताना महाराष्ट्राचे डोळे सध्या दिपले आहेत, ते मात्र तुकाराम मुंडे या सनदी अधिकाऱ्याच्या कामगिरीने. मुंडे यांची २१ वर्षांची संपूर्ण कारकीर्द वादळी आहे. त्यांना ज्या विभागात पाठवलं जातं, तिथे ते शांत बसतच नाहीत. काही ना काही कारणाने चर्चेत येतातच. मुंडे यांची महाराष्ट्रात पहिली प्रसिद्धी आहे, ती त्यांच्या वारंवार होणाऱ्या बदल्यांनी. राज्यात सरकार कुणाचंही असो, मुख्यमंत्री कोणीही असो, मुंडेंना कधीच कुठल्या विभागात वर्षभर ठेवता येत नाही! त्यांच्यावर भ्रष्टाचार, अनियमिततेचे आरोप होत नाहीत. नियमबाह्य कामाबाबत त्यांच्यावर कुठे ठपका नाही. ठपका असलाच, तर काळवेळ न पाहता प्रत्येक गोष्ट नियमातील शब्दांनुसार घेण्याबाबत आहे. नियमावली आणि कायदा ते फक्त शब्दार्थाने जाणतात. भावार्थ समजून घेण्याच्या भाग्यगतीत पडत नाहीत. त्यामुळे, त्यांचा कारभार अनेकदा आततायी होतो. लोकप्रतिनिधी, संबंधित विभागाला त्याचीच अडचण होऊ लागते. परिस्थितीनुरूप कायदे लवचिकपणे वाकवण्याची सवय झालेल्या सगळ्यांनाच त्याचा त्रास होतो.

मुंडे यांच्या विरोधातल्या तक्रारींना तिथून सुरुवात होते. मुंडे डावं-उजवं करण्याच्या फंदात पडत नाहीत. समोर आलेली फाईल कोणाशी, कशाशी संबंधित आहे, याचाही विचार करत नाहीत. त्यामुळे, त्यांच्यावर आप-परभावाचा आरोपही करता येत नाही. लोकशाहीत प्रशासन जनतेला जबाबदार असतं. लोकप्रतिनिधी हे जनतेचे प्रतिनिधी असतात. त्यांच्या भूमिका, त्यांची बाजू समजून घेण्याची गरज मुंडे यांना वाटत नाही. ते कोणाला भेटत नाहीत. बहुतेक वेळा कोणाचे फोन घेत नाहीत; कोणाला उलट फोन करत नाहीत, अशी त्यांच्या वर्तणुकीबाबतच्या तक्रारींची बरीच मोठी यादी आहे. ती सहसा बातम्यांत येत नाही. सर्वसामान्य माणसाला प्रशासनाचा जो अनुभव येतो, त्या तुलनेत मुंडेंची शैली त्याला फार भारी वाटते. मुंडेसारखा निःस्पृह अधिकारी नाही, अशीच त्यांची प्रतिमा झाली आहे. आषाढी वारीदरम्यान काहींनी त्यांच्या नांवाचा योग साधून त्यांना थेट ‘आधुनिक संतश्रेष्ठ तुकाराम महाराज’ची उपामा दिली. काहींनी त्यांच्या प्रतिमेला दुधाचा अभिषेक केला. त्यांच्यावर मराठीत येऊ घातलेल्या पुस्तकाच्या एक लाख प्रतींची नोंदणी प्रकाशनापूर्वीच झाली आहे, असं म्हणतात. एखाद्या अधिकाऱ्याच्या वाटेला व्वचितच येणारं हे स्तुतीगानही टोकाचंच म्हणावं लागेल.

मुंडे सध्या अन्न व औषध प्रशासन विभागात आहेत. तिथे असलेल्या अधिकारांचा उपयोग करून त्यांनी महाराष्ट्रातील अनेक मातब्बर ब्रँड, आस्थापनांना काळ्या यादीत टाकलं आहे. विविध ठिकाणी धाडी टाकून उत्पादन थांबवणं, पूर्ण आस्थापना ‘सील’ करणं, निकष मोडणाऱ्या बाबींवरून खटले दाखल करणं याचा त्यांनी सपाटाच लावला आहे. मुंबईतल्या जुन्या, प्रसिद्ध ब्रँडना टाळी ठोकल्याने, मोठमोठ्या-मातब्बर क्लबना नियम भंगांच्या आरोपाखाली खेचल्याने, अनेक सरकारी-न्यायालयीन इमारतीतील उपाहारगृहांनाही कायद्याचा बडगा दाखवल्याने अनेक प्रतिष्ठाितंचे धाबे दणाणले आहेत. शाळांच्या आवारात आणि शाळांच्या आवारापासून ५० मीटरपर्यंतच्या परिसरात ‘जंक फूड’ला बंदी केल्याने मुंडे आता मोठ्या बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या रडारवर आले असतील. ‘जेथे जाऊ तेथे देऊ खळबळ उडवून’ या बाण्याने मुंडेंचं काम सुरू असलं, तरी त्यामुळे प्रशासनाच्या वरिष्ठ वर्तुळात नेहमीच नाराजी असते. राज्यातले बाकी सगळे अधिकारी तडजोडी आणि दबावाखाली सहज झुकणारे असून मुंडे तेवढे निःस्पृह, निर्भय आणि निष्पक्ष असल्याचं चित्र निर्माण होतं, असा या वर्तुळाचा आक्षेप असतो.

लिखित कायद्याव्यतिरिक्ती वस्तुस्थिती असते. अधिकारांचा वापर करताना तिचा सारासार विचार करावा लागतो. व्यवहार्यता लक्षात घ्यावी लागते. तरच कायद्याची विवेकी अंमलबजावणी शक्य होते, असं या अधिकाऱ्यांचं म्हणणं असतं. मुंडे यांचा कामाचा वेग आणि धडाका यामुळे ते ज्या विभागात जातात, तिथे अचानक कामाचा ताण येतोच; पण त्याहीपेक्षा वेगळ्या कार्यशैलीने कर्मचारी, कनिष्ठ अधिकारी वर्गात आहे बैचेनी पसरते. अन्न व औषध प्रशासन विभागाच्या छत्रपती संभाजी नगर येथील चाचणी प्रयोग शाळेतील कर्मचाऱ्यांनी अशाच मुद्द्यावरून तक्रार केली आहे. सरकारी कामात पाळ्यांनुसार, अधिक काम कसं येत? असा प्रश्न त्यांना पडला आहे. मंत्री म्हणून या विभागाची जबाबदारी ज्यांच्यावर आहे, ते नरहरी झिरवळही मुंडे यांच्या एककल्ली, धडक मोहिमांवर खूश नाहीत. त्यांचंही काही दुःख आहेच. हे सगळं प्रकरण त्यामुळे येत्या काही दिवसांत मुख्यमंत्र्यांसमोर जाण्याची शक्यता दिसते आहे. मुंडे यांच्या कार्यशैलीबद्दल आक्षेप असले, तरी त्यांच्या ‘दे धडक’ पणामुळेच एरवी ज्याला हात लागला नसता, अशा कारवाया होतात हेही खरंच आहे. देशातलं दुधाचं एकूण उत्पादन, त्याचा विविध कारणांसाठी होणारा वापर आणि बाजारातील पनीरची उपलब्धता याचं गणित जुळत नाही, अशी चर्चा अनेक जण करत होते. पण, दूध मेसळीला हात घातला आहे. मिठाईतली मेसळ, फळांना चढणारे कृत्रिम, घातक रंग आणि मेणाचे थर, पाकिटावर दिलेली माहिती आणि आतील पदार्थातील तफावत, जागोजागी अस्वच्छता आणि बेफिकिरी-या सगळ्याला मुंडे यांनीच हात घातला आहे. सामान्य माणसाला ते खूप आश्वासक वाटतं. धाडी आणि त्याच्या बातम्या ही एक बाजू आहे आणि आरोपांची सिद्धता, कारवाईची वैधता ही दुसरी बाजू. या दुसऱ्या बाजूला सुरुवात होण्यापूर्वीच मुंडे यांची बदली झाली, तर नंतर हे सगळं निस्तरायचं कोणी? असा प्रश्न त्या विभागातल्या अधिकाऱ्यांना पडला आहे. तोही खराच आहे.



ज्ञानबोधिनी व अभिनव विद्यालयात माजी नगराध्यक्ष बाजीराव भैय्या धर्माधिकारी मित्र मंडळाकडून शालेय साहित्याचे वाटप

■ परळी वैजनाथ: प्रतिनिधी

विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रवासात प्रोत्साहन मिळावे, या उद्देशाने माजी नगराध्यक्ष बाजीराव भैय्या धर्माधिकारी मित्र मंडळाच्या वतीने एक स्तुत्य उपक्रम राबवण्यात आला. ज्ञानबोधिनी विद्यालयातील गरजू व गुणवंत विद्यार्थ्यांना टिफीन डबा आणि स्कूल बॅगचे मोफत वाटप करण्यात आले. त्याचबरोबर अभिनव विद्यालय येथेही शालेय साहित्य वाटप करण्यात आले.या सामाजिक

उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावर आनंद ओसंडून वाहत होता.

अभिनव शाळेत हा कार्यक्रम अत्यंत उत्साहात पार पडला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी शाळेचे मुख्याध्यापक लक्ष्मण मुंडे हे होते. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात मित्र मंडळाच्या या उपक्रमाचे भरभरून कौतुक केले. अशा सामाजिक उपक्रमांमुळे सामान्य कुटुंबातील मुलांना शिक्षणासाठी मोठी मदत होते आणि समाज त्यांच्या पाठीशी उभा असल्याचा विश्वास मिळतो असे त्यांनी सांगितले.

या प्रसंगी प्रमुख पाहुण्या म्हणून न .प. च्या महिला व बाल विकास सभापती अंजली माळी उपस्थित होत्या. त्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना शिक्षणाचे महत्त्व पटवून दिले आणि मिळालेल्या साहित्याचा योग्य वापर करून जीवनात मोठे यश संपादन करण्याचा सल्ला दिला. कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून सचिन जोशी, जयराम गोंडे जयराज देशमुख उत्तम मोरे, संपादक अनंत कुलकर्णी, सुरेंद्र कावरे, शरद कावरे सुशिल बुंदे, ओमकार कुलकर्णी, अमोल कापसे, गिरीश

भोसले आदी उपस्थित होते. उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते विद्यार्थ्यांना बॅग आणि टिफीन बॉक्सचे वाटप करण्यात आले.हा उपक्रम यशस्वी करण्यासाठी ज्ञानबोधिनी विद्यालयाचे शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि मित्र मंडळाच्या कार्यकर्त्यांनी विशेष परिश्रम घेतले. दरम्यान अभिनव विद्यालय येथेही शालेय साहित्य वाटप करण्यात आले.यावेळी शाळेचे सूर्यकांत कातकडे यांच्यासह मुख्याध्यापक, शिक्षकवृंद, विद्यार्थी आदी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

भाडेकरू सह-भागीदारी सहकारी गृहनिर्माण संस्थांसाठीच्या सुधारित आदर्श उपविधीचा मसुदा संकेतस्थळावर प्रसिद्ध

■ पुणे वृत्तसंस्था

भाडेकरू सह-भागीदारी सहकारी गृहनिर्माण संस्थांसाठीच्या सुधारित आदर्श उपविधीचा मसुदा सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य यांच्या https://sahakarayukta.maharashtra.gov.in आणि https://mahasahakar.maharashtra.gov.in या अधिकृत संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात आला आहे. मसुद्यामध्ये काही सूचना , हरकती, अभिप्राय असल्यास त्या दि. २७ ऑगस्ट, २०२६ रोजी सायंकाळी ५ वाजेपर्यंत coophsmodelbyelaws@gmail.com या ई-मेल पत्त्यावर

पाठवाव्यात, असे आवाहन राज्याचे सहकार आयुक्त व निबंधक दीपक तावरे यांनी केले आहे. महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० व नियम, १९६१ मधील सुधारित तरतुदी तसेच सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या कामकाजाच्या अनुषंगाने आवश्यक बाबींचा सविस्तर अभ्यास करून समितीने मसुदा सादर केलेला आहे. सहकारी गृहनिर्माण संस्थांसंदर्भात महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० मध्ये दि.२३ जुलै २०१९ रोजीच्या सुधारणा अधिनियमानुसार स्वतंत्र प्रकरण कलम १५४ व समाविष्ट केलेले आहे. त्याचे नियम शासन स्तरावर दि.१८ जून २०२६ रोजी अंतिम करण्यात आले असून दि.२२ जून २०२६ रोजीच्या राजपत्रामध्ये

प्रसिद्ध करण्यात आले आहेत. हे नियम सहकार आयुक्त यांच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे मराठी व इंग्रजीमध्ये आदर्श उपविधी तयार करणेसाठी या कार्यालयाने दि.१० डिसेंबर २०२४ रोजीच्या आदेशान्वये विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली ६ सदस्यांची समिती गठीत करण्यात आली होती. भाडेकरू सह-भागीदारी सहकारी गृहनिर्माण संस्थेच्या सुधारित आदर्श उपविधींचा विहित मुदतीत प्राप्त होणाऱ्या सूचना व हरकतींचा विचार करून सुधारित आदर्श उपविधींना अंतिम स्वरूप देण्याबाबत पुढील कार्यवाही करण्यात येणार आहे, असेही श्री.तावरे यांनी कळविले आहे.

‘स्वदेशी एक्स्पो’ची तयारी अंतिम टप्प्यात आज उद्घाटन केंद्रीय क्रीडा व युवा कल्याण राज्यमंत्री रक्षा खडसे यांच्या हस्ते उद्घाटन केंद्रीय सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्यम मंत्रालयाच्यावतीने आयोजन

■ छत्रपती संभाजीनगर वृत्तसंस्था

केंद्रीय सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्यम मंत्रालयाच्यावतीने छत्रपती संभाजीनगरमध्ये १४ ते १६ ऑगस्टदरम्यान सागर रिसॉर्ट, एमआयडीसी येथे आयोजित ‘स्वदेशी एक्स्पो २०२६’ची तयारी अंतिम टप्प्यात आली आहे. देशभरातून ७५ हून अधिक प्रदर्शक यात सहभागी झाले असून नागरिकांसाठी प्रदेश पूर्णपणे मोफत आहे, जास्तीत जास्त नागरिकांना या प्रदर्शनाला भेट द्यावी, असे आवाहन जिल्हा प्रशासनाने केले आहे.

या प्रदर्शनाचे उद्घाटन दि.१४ ऑगस्ट २०२६ रोजी सकाळी १०.०० वाजता केंद्रीय क्रीडा व युवा कल्याण राज्यमंत्री रक्षा खडसे यांच्या हस्ते करण्यात येणार आहे. नॅशनल ज्युट बोर्ड, ट्रायफेड यांसारख्या राष्ट्रीय संस्थांचाही या एक्स्पोमध्ये सहभाग असून त्यांचे सहकार्य लाभले आहे. ओडिशाची पट्टाचित्र, राजस्थानची पिचवाई, झारखंडची सोहराई, बिहारची मधुबनी, उत्तराखंडची ऐपण कला तसेच महाराष्ट्राची पैठणी यांह विविध राज्यांतील पारंपरिक कला व हस्तकला पाहण्यासोबतच त्यांची खरेदी करण्याची संधी नागरिकांना मिळणार आहे.

एक्स्पोमध्ये सहभागी झालेल्या प्रदर्शकांपैकी ७५ टक्क्यांहून



अधिक महिला उद्योजक व लघुउद्योगांचा समावेश आहे. एक्स्पोदरम्यान फॅशन शोसह विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. दि. १६ ऑगस्ट रोजी सायंकाळी ५ वाजता क्रीडा व युवा कल्याण राज्यमंत्री रक्षा खडसे या एक्स्पोला भेट देणार असून, त्यांच्या हस्ते विविध स्पर्धांतील विजेत्यांसह देशभरातून आलेल्या कलाकार व कारागिरांचा गौरव

करण्यात येणार आहे. तीन दिवस चालणाऱ्या या स्वदेशी हातमाग व हस्तकला प्रदर्शनाला नागरिकांनी मोठ्या संख्येने भेट देऊन स्वदेशी उत्पादनांची खरेदी करावी, पीएचडी चेंबर ऑफ कॉमर्सनेही एक्स्पोला पाठिंबा दिला असून आगामी दिवाळीनिमित्त भेटवस्तू म्हणून स्वदेशी उत्पादनांची खरेदी करून कारागीर व उद्योजकांना प्रोत्साहन द्यावे, असे आवाहनही प्रशासनाने केले आहे.

बीडमध्ये उद्यापासून भव्य "श्रावण महोत्सव २०२६" स्थानिक उद्योजकांना मोठे व्यासपीठ; नागरिकांनी खरेदीसाठी भेट देण्याचे आवाहन

■ बीड प्रतिनिधी

महाराष्ट्र शासनाची स्वायत्त संस्था महाराष्ट्र संशोधन, उन्नती व प्रशिक्षण प्रबोधिनी (अमृत) आणि BBNA बीड यांच्या संयुक्त विद्यमाने "श्रावण महोत्सव २०२६" या भव्य प्रदर्शन व विक्री मेळाव्याचे आयोजन १४ व १५ ऑगस्ट रोजी अमृत मंगल कार्यालय, बीड येथे करण्यात आले आहे. सकाळी ९ ते रात्री ९ वाजेपर्यंत हा महोत्सव नागरिकांसाठी खुला राहणार आहे.

या महोत्सवात महिला बचत गट, गृहोद्योग, लघुउद्योजक, कारागिर तसेच विविध व्यवसाय व सेवा क्षेत्रातील व्यावसायिक सहभागी होणार आहेत. कपडे, ज्वेलरी, मसाले, राख्या, फराळ, गृहउपयोगी वस्तू, हस्तकला उत्पादने आणि विविध सेवांची माहिती नागरिकांना एकाच ठिकाणी उपलब्ध होणार आहे. अनेक जण घरातून किंवा छोट्या प्रमाणावर चांगला व्यवसाय करत असतात. मात्र त्यांना ग्राहकांपर्यंत पोहोचण्यासाठी योग्य व्यासपीठ मिळत नाही. अशा उद्योजकांना प्रोत्साहन मिळावे,

त्यांचा आत्मविश्वास वाढावा आणि अधिकाधिक लोकांपर्यंत त्यांची ओळख व्हावी या उद्देशाने हा महोत्सव आयोजित करण्यात आला आहे. अशाच छोट्या उद्योगांमधून भविष्यात मोठे उद्योजक घडतात आणि स्थानिक अर्थव्यवस्थेला बळ मिळते.

या महोत्सवाच्या तयारीसाठी अमृत व BBNA चे पदाधिकारी आणि कार्यकर्ते गेल्या अनेक दिवसांपासून परिश्रम घेत असून संपूर्ण तयारी अंतिम टप्प्यात आली आहे. महोत्सवाला विविध क्षेत्रांतील मान्यवर, उद्योजक आणि सामाजिक क्षेत्रातील व्यक्ती भेट देणार असल्याची माहिती आयोजकांनी दिली. बीडकर नागरिकांनी कुटुंबासह महोत्सवाला भेट द्यावी, स्थानिक उद्योजकांकडून खरेदी करावी आणि आपल्या जिल्ह्यातील व्यवसायांना प्रोत्साहन द्यावे, असे आवाहन आयोजकांच्या वतीने करण्यात आले आहे. "स्थानिक उद्योजकांना साथ असतात. मात्र त्यांना ग्राहकांपर्यंत पोहोचण्यासाठी योग्य व्यासपीठ मिळत नाही. अशा उद्योजकांना प्रोत्साहन मिळावे, माध्यमातून देण्यात येणार आहे.

फळपीक विम्यातील तांत्रिक त्रुटी तातडीने दूर करा मंत्री नितेश राणे यांचे निर्देश; पात्र शेतकऱ्यांना नुकसानभरपाई मिळवून देण्यासाठी कार्यवाही करा

■ मुंबई : प्रतिनिधी

हवामानातील बदल आणि वाढत्या तापमानामुळे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील आंबा व काजू पिकांचे मोठे नुकसान झाले आहे. मात्र, तांत्रिक नोंदी आणि कागदपत्रांतील त्रुटीमुळे अनेक शेतकरी विमा नुकसानभरपाईपासून वंचित राहिले आहेत. या सर्व त्रुटी तातडीने दूर करून पात्र शेतकऱ्यांना त्यांच्या हक्काची नुकसानभरपाई मिळवून देण्यासाठी आवश्यक ती कार्यवाही प्राधान्याने करण्याचे निर्देश राज्याचे मत्स्यव्यवसाय, बंदरे विकास मंत्री तथा सिंधुदुर्गचे पालकमंत्री नितेश राणे यांनी सोमवारी दिले.

सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील फळपीक विमा नुकसानभरपाईच्या प्रश्नासंदर्भात मंत्रालयात पालकमंत्री नितेश राणे यांच्या अध्यक्षतेखाली सोमवारी विशेष बैठकीचे आयोजन करण्यात आले. या बैठकीत सन २०२५-२६ मधील पुनर्रचित हवामान आधारित फळपीक विमा योजनेचा सविस्तर आढावा घेण्यात आला.



या बैठकीस राज्याचे कृषी आयुक्त सुरज मांडरे, सिंधुदुर्गच्या जिल्हाधिकारी तुषी थोडमिसे यांनी व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे (व्हीसी) सहभाग घेतला. याशिवाय सिंधुदुर्गचे जिल्हा कृषी अधिकारी, सीएससीचे व्यवस्थापक वैभव देशपांडे, भारतीय कृषी विमा कंपनीचे व्यवस्थापक अनिल कुंभारे, सिंधुदुर्ग जिल्हा बँकेचे अध्यक्ष मनीष दळवी आणि माजी जिल्हा परिषद अध्यक्ष सतीश सावंत आदी या वेळी उपस्थित होते.

योगासनातून लहपणा घालवा



वजन कमी करण्याठी योग हा सर्वात महत्वाचा आणि साधा उपाय मानला जातो. योगमधील सर्वात महत्वाची गोष्ट म्हणजे, कोणत्याही वयातील लोकांना योग करता येतो. गर्भवती महिलांना देखिल काही गोष्टीत काळजी घेऊन योग करण्याचा सल्ला दिला जातो. तणावामुळे माणसामागे अनेक रोग लागतात. योग केल्याने वजन घटते. तुम्ही फिट राहतात आणि तुमचा आत्मविश्वास देखिल वाढतो. तणावामुळे अनेक आजार वाढतात. मात्र योगाच्या माध्यमातून यातून निश्चितच फायदा होतो. आजारपण दूर ठेवता येते. खाली काही आसनं देण्यात आली आहेत. ज्यामुळे नेहमीच वजन कमी करण्यात मदत होत असते.



वक्रासन

पाठीवर झोपावे. दोन्ही पाय गुडघ्यात वाकवा व शरीराच्या जवळच उभे करा व दोन्ही पायांमध्ये खांद्याएवढे अंतर ठेवा.दोन्ही हात उचलून तळवे उलट करून डावा हात डाव्या खांद्याच्या व उजवा हात उजव्या खांद्या वर सरकावा.श्वास घेत घेत हळुवार खांदे

वर उचला. मान सैल सोडा, हात कोपरात व पाय गुडघ्यात सरळ होईपर्यंत कंबर वर उचला. श्वसन संथ चालू ठेवा. फायदे - आपण व्यवहारात नेहमी पुढे वाकत असतो. त्यामुळे पाठीचा कणाही नेहमी पुढच्या दिशेने अधिकाधिक वाकविला जातो. त्याच्या अगदी नेमकी उलट अवस्था या आसनात होते. त्यामुळे पाठीच्या कण्याची कार्यक्षमता वाढायला या आसनाचा निश्चित उपयोग होतो. पोटाचे, मांड्यांचे, पोस्त्र्यांचे स्नायू कार्यक्षम होतात.

दक्षता

पाठीच्या कण्याचे विकार असणार्या रुग्णांनी हे आसन मार्गदर्शनाशिवाय करू नये.

भुजंगासन

जमिनीवर पालवे झोपून पाय सरळ ठेवा. पायाची बोटे आणि कपाळ जमिनीला स्पर्श करतील असे झोपा.दोन्ही पाय जुळवून घ्यावेत, तुमची दोन्ही पाउले आणि टाचा एकमेकांना हळूवारपणे स्पर्श होतील याची खात्री करून घ्या.हाताचे तळवे जमिनीवर ठेवून खांद्याखाली घ्या. हाताची कोपरे शरीराला लागून व समांतर असावे. एक दिव्य श्वास घेऊन हळूवारपणे डोके, छाती व पोटावर उचला. पण तुमची नाभी जमिनीवरच असू द्यात. आता, हातांचा आधार घेत तुमचे शरीर जमिनीपासून उचलून मागे टावेकडे खेचा.



लक्षात ठेवा: तुमच्या दोन्ही तळहातांवर सारखेच वजन असू द्यात पाठीतील प्रत्येक मणका एकामागे एक कमानात येईपर्यंत, सजग राहून श्वास घेत राहा. जास्तीतजास्त मागे ताणून तुमचे हात सरळ राहतील असा प्रयत्न करा. आता डोके मागे घेऊन हात जमिनीवर सरळ येतील असे पहा.

लक्षात ठेवा

तुमचे कान तुमच्या खांद्यापासून दूर आहेत का? खांद्यांना आराम द्या. हातांची कोपरे थोडे वाकवले तरी चालतील. सरावाने तुम्हाला कोपरे सरळ ठेऊन आसनस्थिती सुधारता येईल.तुमचे पाय अजूनही जुळलेले आहेत ना याची खात्री करा. चेहऱ्यावर स्मित कायम ठेवत श्वास घेत राहा.आसनस्थितीत प्रमाणाबाहेर जास्त वेळ राहू नका व सहन होईल एवढाच ताण द्या.श्वास सोडत आपले पोटावर, छाती व डोके जमिनीवर ठेकवा.

फायदे

खांद्या व मानेला मोकळे करते. पोटा पुढे करते. संपूर्ण पाठ व खांदे सशक्त बनवते. पाठीच्या मधल्या व वरील भागांना लवचिक बनवते. छाती विस्तारते. रक्ताभिसरण सुधारते. थकवा व तणाव कमी करते.

श्वसनमार्गांचे विकार जसे दमा असलेल्या लोकांना फारच उपयुक्त. (परंतु खोकल्याची उबळ आली असता हे आसन करू नये.)

केव्हा करू नये

गरोदरपणात, छातीचे अथवा मनगटाचे हाड मोडल्यास, किंवा नुकतीच एखादी पोटाची शस्त्रक्रिया, जशी हर्निया, झाली असल्यास हे आसन करू नये तुम्हाला कापेल टनेल सिंड्रोमचा त्रास होत असेल तर भुजंगासन करू नका.

धनुरासन

या आसनात शरीराची अवस्था धनुष्याप्रमाणे होते म्हणून या आसनाला धनुरासन म्हणतात. पाठीला किंवा कण्याला गंभीर विकार झाले असतील तर हे आसन करू नये. अल्सर, कोलायटीससारखे पोटांचे विकार असलेल्यांनी हे आसन टाळावे. छातीवर झोपावे. दोन्ही पाय गुडघ्यात वाकवावेत आणि सहा ते सात इंच एकमेकांपासून दूर करावे. दोन्ही हातांनी पायाच्या घोटजवळ पकडावे. आता श्वास घ्यावा आणि हातांनी पाय व पायांनी हात ओढून वर उचला. संपूर्ण

शरीर वर उचला आणि ताणल जाऊ द्या. पाय वर उचलताना पोटाच्या मांडयापासून लांब नेण्याचा प्रयत्न करा. शरीराची आकृती ताणलेल्या धनुष्यासारखी होईल. अशा स्थितीत किमान 10-30 सेकंद राहा. श्वास संथगतीने सुरू राहू द्या.

या स्थितीत असताना हाताची पकड जास्तीत जास्त वर घेण्याचा प्रयत्न करावा. म्हणजेच शरीराचा समळा भार पोटावर येईल. पूर्वावस्थेत येताना, श्वास सोडत सोडत, गुडघे, खांदे, हनुवटी हळूहळू जमिनीवर ठेकवा.गुडघ्यात पाय हळूहळू सरळ करा, गुडघे सरळ केल्यावर पूर्वास्थितीला या. थोड्या वेळ शरीर शिथिल करा

फायदे

या आसनामुळे शरीराचे स्नायू दृढ आणि लवचिक होतात. पचनसंस्थेचे कार्य सुधारते. पोटा, पाठ, मान, छाती, हात, पाय यांसारख्या अवयवांना एकचवेळी उत्तम आणि योग्य ताणणी स्थिती मिळाल्याने, शरीराला होणारा लाभ वृद्धिंगत होतो. तसेच पाठीचा वक्रदोष नष्ट होतो. कमरेची आणि मानेची दुखणी कमी होतात. समळ्यात महत्त्वाचं म्हणजे पोटांचे स्नायू खेचले गेल्यामुळे पोटाची अतिरिक्त चरबी कमी होते. तसेच पाठीचा मणका विशेषतः कुठल्याही दिनचर्येच्या कामात धनुष्याप्रमाणे असा ताणला जात नाही, तो या आसनामुळे ताणला जातो. म्हणून मणक्याची गादी सरकणे, मणके झिजणे आणि कमरेचे स्नायू जखडणे या व्याधींवर अत्यंत लाभदायी म्हणजे हा आसन प्रकार आहे.

चक्की चलनासन

योगचं हे आसन पोटाची चर्बी कमी करण्यासाठी फायदेशीर आहे. या योगात वजन कमी करण्यात मोठी मदत होते. पहिल्यांदा जमीनवर तुम्ही आरामत बसा, या दरम्यान तुमचे पाय सरळ पसरवा. दोन्ही पाय एकमेकांना लागून असले पाहिजेत, याचं भान ठेवा आणि गुडघ्यांना न वाकवता गोलकार आकारात फिरवा. दहा वेळेस या आसनाला घड्याळ्याच्या दिशेने फिरवा आणि काही वेळाने घड्याळ्याच्या विरुद्ध दिशेने फिरवा, आणि नंतर सोडून द्या.'



कृती: आधी पाठिवरती झोपावे. दोन्ही पाय एकमेकांना जोडावेत. दोन्ही हातांचे पंजे जमिनीला लावून कमरेला जुळवून ठेवावेत.आता श्वास हळूहळू बाहेर सोडावा. यानंतर दोन्ही पाय सावकाश वरती उचलावे. गुडघे सरळ ठेवत पाय आकाराच्या दिशेने उंच उचललेवेत. पुन्हा पायांना हळूहळू डोक्याच्या मागे नेण्याचा प्रयत्न करावा. अधिक त्रास होत असेल तर, अशा वेळी दररोजच्या सरावानंतर पाय मागे नेण्याचा प्रयत्न करावा. आपल्या कार्यशक्तीनुसारच हा व्यायाम वाढवावा. अन्यथा मानेला त्रास होण्याची शक्यता आहे.

सूचना : मानेचा किंवा पाठीच्या मणक्याचा विकार असलेल्यांनी हा व्यायाम करणे टाळावे. ज्यांना गळ्याचा गंभीर आजार आहे अशा रुग्णांनीही हे आसन करणे टाळावे.

हलासन



पांडुरंग आठवले



पांडुरंगशास्त्री आठवले (ऑक्टोबर 19, 1920- ऑक्टोबर 25, 2003) हे मराठी तत्त्वज्ञ होते. ते स्वाध्याय परिवाराचे प्रणेते, संस्थापक होते. त्यांना रेमन मॅगसेसे, टॅम्पलटेंट पुरस्कार, महात्मा गांधी पुरस्कार, लोकमान्य टिळक पुरस्कार, पद्मविभूषण, अशा विविध पुरस्काराने गौरवण्यात आले. त्यांचा जन्मदिवस स्वाध्याय परिवार जगभर मनुष्य गौरव दिन म्हणून साजरा करतात.पांडुरंगशास्त्री आठवलेंचा जन्म ऑक्टोबर 19, 1920 रोजी रोहे या कोकणातील गावी झाला.

पारंपारिक शिक्षणाबरोबर 'सरस्वती संस्कृत पाठशाळे'त संस्कृत व्याकरणबरोबर न्याय, वेदांत, साहित्य, त्याचबरोबर इंग्लिश भाषा साहित्याचा अभ्यास पांडुरंगशास्त्री यांनी केला. त्यांना रॉयल ऐंशियाटिक सोसायटी मुंबई या संस्थेने सन्माननीय सभासद पद देऊन सन्माननीत केले होते. या संस्थाला त्यांनी कादंबरी विभाग सोडून सर्व मानव्य शाखेतील प्रमुख लेखकांचे, ग्रंथांचे अध्ययन केले. वेद, उपनिषदे, स्मृती, पुराणे यावर विनंन केले. इ.स. 1992 मध्ये त्यांना टिळक पुरस्कार मिळाला तो पुरस्कार देताना तेव्हाचे राज्यपाल विदर्बम सुब्रमणियम म्हणाले होते ' विद्वता आणि देवी शक्तीचा संगम झाल्यावरच समाजाचे आणि देशाचे हित सुरक्षीत राहते. पांडुरंग शास्त्री आठवले यांनी शिकवण सर्व समाजाने आचरण्यात आणण्याची गरज आहे. पांडुरंगशास्त्री हे आजच्या युगातील दैवीयमान आशेचा किरण आहेत.

कथा

एक कोंबडा आणि एक कुत्रा प्रवास करीत होते. ते एके दिवशी रात्री एका वृक्षाजवळ वस्तीस राहिले. कोंबडा झाडावर चढून बसला व कुत्रा बुध्यापाशी पडून झोपी गेला. पहाटेस सूर्योदय झाला त्यावेळी कोंबडा मोठयाने आरवला. तो

शब्द ऐकून एक कोल्हा त्या ठिकाणी आला. त्याने पाहिले तो कोंबडा उंच झाडावर बसला आहे. मग त्यास फसवून मारून खावे, या हेतूने कोल्हा म्हणतो, 'अरे, तुझा स्वर किती मधुर आहे ! तुझे गायन ऐकून मी इतका खुप झालो आहे की, तुला एकदा आलिंगन द्यावे असे मला वाटते

आहे.' ती त्याची लुच्चेगिरी लक्षात आणून कोंबडा उत्तर करतो, 'गडया, झाडाखाली जो पहारेकरी निजला आहे, त्यास जाणा करून दरवाजा उघडण्याविषयी विनंति कर, म्हणजे तुझी माझी भेट होईल.' हे बोलणे कोल्हयास खरे वाटून, त्याने कुत्र्यास हाक मारली. तो ऐकताच कुत्रा जागा झाला व त्याने एका क्षणात कोल्हयास मारून टाकले. तात्पर्य:- साधारण लोकांकडूनही लबाड मनुष्याची फजिती झाल्याशिवाय राहत नाही.

प्राण्यांची ओळख



घोडा

मानवाने घोडे माणसाळवून त्यांचा वाहन म्हणून प्राचीन काळापासून उपयोग केला आहे. घोड्यांच्या जगभरात अनेक प्रजाती आहेत. मंगोलिया सारखे काही देश तर तिथल्या आजतागायत अस्तित्वात असलेल्या अश्व-संस्कृतीसाठीच प्रसिद्ध आहेत. जगभरात आढळणा-या घोड्यांच्या काही प्रमुख प्रजाती. अरबी घोडा ध्रुवीय घोडा तट्टू स्कॅंडिनेव्हियन घोडा भारतीय घोडा थरो ब्रेड घोडा इंग्रजी घोडा अमेरिकन घोडा मंगोलियन घोडा ओस्ट्रेलियन घोडा इ.भारतीय घोडा भारतवर्षाला अश्वारोहणाचा प्रदीर्घ इतिहास आहे. भारतीय उपखंडाची व्याप्ती पूर्वी ब-याच दूरवर पसरलेली असल्याने,आज ज्या प्रजाती स्थानिक प्रदेशाच्या नावाने ओळखल्या जातात जसे की सिंधी घोडा, हे आजही मूळ भारतीय अश्व म्हणूनच ओळखले जातात. भारतीय अश्वांच्या काही प्रमुख प्रजाती खालील प्रमाणे १) सिंधी घोडा २) मारवाडी घोडा ३) काठियावाडी काठेवाडी घोडा ४) पंजाबी घोडा ५) भिमथडी तट्टू ६) पहाडी तट्टू ७) भारतीय सेना प्रजातीचा घोडा (ही इंग्रजांच्या काळापासून वेगळेपण जपलेली अशी एक सीमिश्र अश्व प्रजाती असून या जातीचे घोडे, भारतीय सेना वगळता संपूर्ण जगात कोठेही आढळत नाहीत.



कविता

बिनभितीची शाळा

बिनभितीची शाळा हिट्टू ओढे, धुंडू ओहळ झाडावरचे काढू मोहळ चिडल्या, डसल्या मधमाशांशी जरा सामना करू बघू बंगला या मुंग्यांचा सूर ऐकूया त्या भुंग्यांचा फुलाफुलांचे रंग दाखवित फिरते फुलपाखरू बिनभितीची उघडी शाळा लाखो इथले गुरू झाडे, वेली, पशू, पाखरे यांशी गोष्ट करू भल्या सकाळी उन्हात न्हाऊ ऐन दुपारी पध्दात पोहू सायंकाळी मोजू चांदण्या गणती त्यांची करू कसा जोंधळा रानी रुजतो ? उंदिरमामा कोठे निजतो ? खबदाडीतील खजिना त्याचा फस्त खाऊनी करू सुग्रण बांधी उलटा वाडा पाण्यावरती चाले घोडा मासोळीसम बिनपाण्यांचे बेडकीचे लेलेरू हलवू झाडे चिटबोरांची पिसे शोधुया वनी मोरांची माळावरची बिळे चला रे काठीने पोखरू

छोट्यांच्या

पाककृती



कृती

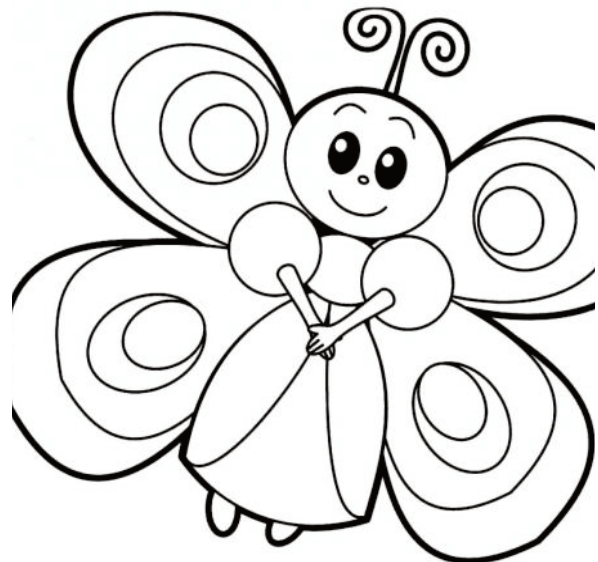
कच्च्या केळींना धुऊन प्रेशर कुकरमध्ये एकाद कप पाणी टाकून १० मिनिटे (किंवा एक सिटी होईपर्यंत) शिजून घ्या . तयार केळींची साल काढून वेगळी करा व एकाद प्याल्याने वा चमच्याने चांगले कुस्करून बाजूला ठेवा. एका पॅन मध्ये तूप टाका तूप गरम झाले कि त्यात कुस्करलेली केळी परतून घ्या. त्यात साखर टाका आणि आणखी थोड्या वेळ परता . आता त्यात दूध व कानू टाका व मधून मधून हलवीत जरा घट्ट हिपर्यंत शिजवा . आता त्यात वेलची पावडर टाकून जरा परता . तुमचा कच्चा केळींचा शिरा तयार आहे , गरमा गरम सर्व करा .

कच्चा केळांचा शिरा

साहित्य

कच्ची केळी - ३ ते ४ साखर - २५० ग्राम तूप - १ कप काजू - १/२ कप (बारीक तुकडे केलेले) दूध - २ कप वेलची - ३ ते ४ (कुटून पुड केलेली)

दिलेल्या चित्रात रंग भरा





दैनिक

अतुल्य महाराष्ट्र

• वीड, शुक्रवार, 14 ऑगस्ट 2026

Last page

महिला महाविद्यालयाच्या वतीने तिरंगा यात्रेचे आयोजन

परळी वैजनाथ | प्रतिनिधी

येथील कै लक्ष्मीबाई देशमुख महिला महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने गुरुवारी (दि. १३) भारतीय स्वातंत्र्यदिनाचे औचित्य साधून परळी नगरीमध्ये भव्य तिरंगा यात्रेचे आयोजन करण्यात आले. महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ विद्या देशपांडे यांच्या कुशल मार्गदर्शनाखाली तिरंगा रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. हातात तिरंगा घेतलेल्या विद्यार्थिनी आणि त्यांच्या द्वारा दिल्या झाल्या जाणाऱ्या भारत माता की जय अशा राष्ट्रभक्ती वादविणाऱ्या घोषणांनी परळीतील वातावरण दुमदुमून गेले. अतिशय शिस्तबद्ध व अत्यंत आकर्षक पद्धतीत निघालेल्या या रॅलीसाठी महाविद्यालयातील सर्व एनएसएस विभाग व प्राध्यापक शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी यांची प्रचंड मेहनत कारणीभूत ठरली. विद्यार्थ्यांमध्ये देशभक्तीची भावना व तिरंगा ध्वजाप्रति असलेला अभिमान दृढ व्हावा यासाठी या रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. महाविद्यालयाच्या प्रांगणातून प्रारंभ झालेली ही रॅली टॉवर चौक - अरुणोदय मार्केट - छत्रपती शिवाजी महाराज चौक - बस स्टॅण्ड - बाजार समिती मार्गे परत टॉवर चौकात आल्यानंतर राष्ट्रगीताने या रॅलीची सांगता झाली. या रॅलीमध्ये संस्थेचे कोषाध्यक्ष प्रा. प्रसाद देशमुख तसेच संस्थेच्या संचालिका सौ छायाताई देशमुख महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. विद्याताई देशपांडे यांच्यासोबत राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे कार्यक्रमाधिकारी डॉ विवेकानंद कवडे आणि त्यांचे सहकारी यासोबतच राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ विभागाचे प्रा प्रवीण फुटके आणि त्यांचे सहकारी व महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला.



दाऊतपूर येथे शिवाजी महाराज बावस्कर यांच्या अमृतमय कीर्तनातून भक्तीचा जागर; हजारे भाविकांची उपस्थिती

परळी | प्रतिनिधी

नागपंचमीनिमित्त दाऊतपूर येथे सुरू असलेल्या भव्य अखंड हरिनाम सप्ताहात आज ह.भ.प. शिवाजी महाराज बावस्कर यांच्या अमृतमय वाणीतून झालेल्या रसाळ कीर्तनाने दाऊतपूर गावासह पंचक्रोशीतील हजारे भाविक भक्तीमय वातावरणात मंत्रमुग्ध झाले. गावातील वारकरी, भजनी मंडळी तसेच परिसरातील भाविकांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून हरिनामाचा गजर केला.

शिवाजी महाराज बावस्कर यांनी संत तुकाराम महाराज यांच्या "तुजवीण देवा कोण म्हणे माझी जिन्हा" या अभंगाचे निरूपण करताना मानवी जीवनात भगवंताचे नामस्मरण, संतसंग आणि निःस्वार्थ भक्तीचे महत्त्व प्रभावीपणे पटवून दिले.

कीर्तनातून महाराजांनी सांगितले की, मनुष्य कितीही संकटात सापडला तरी भगवंताचे नाम सोडू नये. संसारातील



सुख-दुःख, मान-अपमान, यश-अपयश हे सर्व क्षणभंगुर आहे; मात्र भगवंताचे नाम हेच जीवनाला खरा आधार देते. संतांच्या जीवनातील अनेक प्रसंग सांगत त्यांनी भक्ती म्हणजे केवळ पूजा-अर्चा नसून आचरणातून भगवंताशी जोडले जाणे होय, असे स्पष्ट केले.

यावेळी त्यांनी संत तुकाराम महाराज, संत ज्ञानेश्वर महाराज तसेच विविध संतांच्या जीवनातील उदाहरणे देत नामस्मरणाने मनाला मिळणारी शांती, संतांच्या संगतीचे महत्त्व आणि अहंकाराचा त्याग यावर मार्मिक विवेचन केले. संसारात अनेक इच्छा मनुष्याला

अस्वस्थ करतात; मात्र भगवंताच्या चरणी मन अर्पण केल्यास जीवनातील दुःख हलके होते, असा संदेश त्यांनी भाविकांना दिला.

कीर्तनातील प्रत्येक ओवी, अभंग आणि उदाहरणाला उपस्थित भाविकांकडून उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळत होता. संपूर्ण परिसरात टाळ-मृदंगाचा गजर आणि "ज्ञानोबा-तुकाराम" या जयघोषाने भक्तिमय वातावरण निर्माण झाले.

या कीर्तनाला गायनाचार्य ह.भ.प. गणेश महाराज जटाळे, ह.भ.प. पांडुरंग महाराज नवखेकर आणि ह.भ.प. शंकर महाराज आळंदीकर यांनी आपल्या सुरेल

गायनाची सुंदर साथ दिली. तर कन्हैया महाराज यांच्या प्रभावी मृदंगवादनाने कीर्तनाला रंगत आली. गायन आणि मृदंगाच्या तालावर भाविकांनी हरिनामाचा आनंद घेतला.

या अखंड हरिनाम सप्ताहाचे मार्गदर्शक ह.भ.प. रामेश्वर महाराज कोकाटे यांची यावेळी उपस्थिती होती. सप्ताहाच्या माध्यमातून गावात भक्ती, वारकरी संस्कृती आणि संतविचारांचा जागर होत असून दाऊतपूरमध्ये वारकऱ्यांची मोठी मांदियाळी पाहायला मिळत आहे.

कीर्तनानंतर गावकऱ्यांनी उपस्थित सर्व संत-महंत, कीर्तनकार, भजनी मंडळी, वारकरी आणि भाविकांचे आभार मानले. नागपंचमीनिमित्त सुरू असलेल्या या अखंड हरिनाम सप्ताहामुळे दाऊतपूर गाव भक्तीच्या रंगत न्हाऊन निघाले असून पुढील दिवसांच्या कार्यक्रमांकडे पंचक्रोशीतील भाविकांचे लक्ष लागले आहे.

आष्टी (प्रतिनिधी)

आष्टी तालुक्यातील पिंपळा धनगरवाडी श्री बाळुमामा देवालय येथे अमावस्या भंडारा निमित्त महाप्रसाद (अन्नदान) कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.श्री कुंडलिकाराव निवृत्तीराव शेंडगे पाटील आणि त्यांच्या परिवाराकडून श्री बाबासाहेब कुंडलिकाराव शेंडगे व श्री केशव कुंडलिकाराव शेंडगे या धार्मिक सोहळ्याचे आयोजन करण्यात आले होते.या धार्मिक कार्यक्रमादरम्यान श्री ह.भ.प.श्रीराम महाराज गुलमद (बारामती) यांची कीर्तन सेवा श्री पिंपळेश्वर भजनी मंडळाच्या विद्यमाने अत्यंत उत्साहात संपन्न झाली. या कीर्तन सोहळ्याचा लाभ परिसरातील बहुसंख्य भाविकांनी घेतला.

मंदिर व जीर्णोद्दारासाठी सडळ हाताने मदत



या पवित्र कार्यसाधनेचे औचित्य साधून शेंडगे पाटील परिवाराने धार्मिक व सामाजिक बांधिलकी जपत महत्त्वपूर्ण देणगी जाहीर केली आहे.

श्री बाळुमामा देवालय मंदिरासः १ लाख रुपये (एक लाख रुपये) रोख स्वरूपात देणगी देण्यात आली. साधूरत्न श्री पिंपळेश्वर महाराज

मंदिर जीर्णोद्दारास १ लाख रुपये (एक लाख रुपये) रोख स्वरूपात देणगी देण्यात आली. साधूरत्न श्री पिंपळेश्वर महाराज

भारतीय स्वातंत्र्य आणि संविधानिक मूल्ये

१५

ऑगस्ट हा प्रत्येक भारतीयाने मनात राष्ट्राभिमान, कृताज्ञता आणि जबाबदारीची भावना जागविणारा अत्यंत महत्त्वाचा दिवस आहे. १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी भारताने ब्रिटिशांच्या दीर्घकालीन वसाहतवादी राजवटीतून स्वातंत्र्य प्राप्त केले आणि एका स्वतंत्र राष्ट्राच्या नव्या पर्वाला प्रारंभ झाला. या दिवसाचे महत्त्व केवळ ध्वजारोहण, राष्ट्रांगीत, देशभक्तिपर गीते आणि विविध कार्यक्रमांपुरते मर्यादित नाही. भारतीय स्वातंत्र्याच्या मागे अनेक पिढ्यांचा संघर्ष, असंख्य ज्ञात-अज्ञात स्वातंत्र्यसैनिकांचे बलिदान आणि कोट्यवधी भारतीयांच्या स्वराज्याच्या आकांक्षेची प्रेरणा आहे. त्यामुळे स्वातंत्र्यदिन हा इतिहासाचे स्मरण करण्याचा दिवस तर आहेच; पण त्याचबरोबर स्वातंत्र्याचा अर्थ समजून घेण्याचा, संविधानिक मूल्यांचे महत्त्व जाणून घेण्याचा आणि स्वतंत्र भारताच्या भविष्यासाठी आपली जबाबदारी निश्चित करण्याचा दिवस आहे.

भारताला मिळालेले स्वातंत्र्य सहजासहजी प्राप्त झालेले नव्हते. ब्रिटिश सत्तेच्या काळात भारतीयांना अनेक प्रकारच्या शोषणाला सामोरे जावे लागले. या परिस्थितीत परकीय सत्तेविरुद्ध असंतोष वाढत गेला. स्वराज्य आणि स्वाभिमानाची भावना भारतीय समाजात दृढ होत गेली. १८५७ चा उठाव हा ब्रिटिश सत्तेविरुद्धच्या संघर्षातील महत्त्वाचा टप्पा ठरला.

पुढील काळात भारतीय राष्ट्रीय चळवळीला संघटित स्वरूप प्राप्त झाले. भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेनंतर भारतीयांच्या राजकीय हक्कांसाठी संघर्ष केला. स्वदेशी आणि बहिष्काराच्या चळवळीने भारतीयांमध्ये आत्मनिर्भरतेची भावना निर्माण केली. या काळात सामाजिक सुधारणांच्या चळवळीनेही राष्ट्रनिर्मितीला महत्त्वपूर्ण आधार दिला. महात्मा ज्योतिराव फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांनी शिक्षण, स्त्रीमुक्ती आणि सामाजिक समतेसाठी केलेले कार्य

भारतीय समाजाच्या परिवर्तनाचा महत्त्वाचा टप्पा ठरले. राजर्षी शाहू महाराजांनी सामाजिक न्याय आणि शिक्षणासाठी केलेले कार्य तसेच डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी समानता आणि मानवी प्रतिष्ठेसाठी केलेला संघर्ष यामुळे स्वातंत्र्याची संकल्पना केवळ परकीय सत्तेपासून मुक्तीपुरती राहिली नाही, तर सामाजिक न्यायाशीही जोडली गेली.

महात्मा गांधींच्या नेतृत्वाखाली स्वातंत्र्यलढ्याला व्यापक जनआंदोलनाचे स्वरूप प्राप्त झाले. सत्य, अहिंसा आणि सत्याग्रहाच्या माध्यमातून गांधीजींनी सामान्य नागरिकांना स्वातंत्र्याच्या संघर्षात सहभागी करून घेतले. असहकार आंदोलन, मिठाचा सत्याग्रह आणि भारत छोडो आंदोलन या विविध टप्प्यांतून ब्रिटिश सत्तेला भारतीय जनतेच्या सामूहिक शक्तीची जाणीव झाली.

भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यात क्रांतिकारकांचे योगदानही अविस्मरणीय आहे. भगतसिंग, राजगुरू, सुखदेव, चंद्रशेखर आझाद आणि असंख्य क्रांतिकारकांनी देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी आपल्या प्राणांची आहुती दिली. नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांनी आझाद हिंद सेनेच्या माध्यमातून ब्रिटिश सत्तेला आव्हान दिले. महिलेंनीही या संघर्षात मोठ्या धैर्याने सहभाग घेतला. त्यामुळे भारतीय स्वातंत्र्याची गाथा ही संपूर्ण समाजाच्या सामूहिक संघर्षाची गाथा आहे.

१५ ऑगस्ट १९४७ रोजी भारत स्वतंत्र झाला; परंतु स्वातंत्र्याबरोबर फाळणीची शोकांतिका देशाच्या वाट्याला आली. भारत आणि पाकिस्तान अशी विभागणी झाली आणि मोठ्या प्रमाणावर हिंसाचार व विस्थापन झाले. स्वातंत्र्याचा आनंद आणि फाळणीचे दुःख या दोन्हीच्या छायेत स्वतंत्र भारताचा जन्म झाला. त्यामुळे स्वातंत्र्यदिन हा आनंदाचा दिवस असला तरी तो राष्ट्रीय एकात्मता, बंधुता आणि सामाजिक सलोखा जपण्याची जबाबदारीही आपल्याला स्मरवून देतो.

स्वातंत्र्यानंतर भारतासमोर राष्ट्रनिर्मितीची मोठी आव्हाने होती. गरिबी, अशिक्षितता, बेरोजगारी, आरोग्याच्या समस्या आणि आर्थिक मागासलेपण यांवर मात करणे आवश्यक होते. या परिस्थितीत भारताने लोकशाहीचा मार्ग स्वीकारला. २६



जानेवारी १९५० रोजी भारतीय संविधान लागू झाले आणि भारत प्रजासत्ताक बनला. संविधान हे स्वतंत्र भारताच्या राष्ट्रजीवनाचे मूलभूत अधिष्ठान ठरले. संविधानाच्या उद्देशिकेत न्याय, स्वातंत्र्य, समता आणि बंधुता या मूल्यांना केंद्रस्थानी ठेवण्यात आले आहे. ही मूल्ये केवळ संविधानातील शब्द नाहीत; ती भारतीय लोकशाहीच्या यशाची मूलभूत तत्त्वे आहेत.

‘न्याय’ हे संविधानिक मूल्य भारतीय राष्ट्रनिर्मितीचे महत्त्वाचे घ्येय आहे. सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय न्यायाशिवाय स्वातंत्र्याला पूर्ण अर्थ प्राप्त होत नाही. समाजातील दुर्बल, वंचित आणि उपेक्षित घटकांना समान संधी उपलब्ध करून देणे, भेदभाव दूर करणे आणि प्रत्येक व्यक्तीला समानाने जगण्याची संधी देणे ही न्यायाची खरी कसोटी आहे. स्वातंत्र्यानंतर भारताने कायदे आणि धोरणांच्या माध्यमातून सामाजिक न्यायाच्या दिशेने अनेक पावले उचलली आहेत. मात्र सामाजिक विषमता पूर्णपणे नाहीशी करण्यासाठी संविधानिक मूल्यांचे आचरण समाजाच्या प्रत्येक स्तरावर होणे आवश्यक आहे.

‘स्वातंत्र्य’ हे भारतीय संविधानाचे आणखी एक महत्त्वाचे मूल्य आहे. विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा आणि उपासना यांचे स्वातंत्र्य नागरिकांना देण्यात आले आहे. परंतु स्वातंत्र्याचा अर्थ मनमानी नव्हे. आपल्या स्वातंत्र्याचा वापर करताना इतरांच्या अधिकारांचा आणि प्रतिष्ठेचा आदर करणे आवश्यक आहे. आजच्या सामाजिक माध्यमांच्या युगात अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा प्रश्न अधिक महत्त्वाचा झाला आहे. खोटी माहिती, अफवा, द्वेषपूर्ण संदेश आणि समाजात तेढ निर्माण करणारा मजकूर यामुळे लोकशाही आणि सामाजिक सलोख्याला धोका निर्माण होऊ शकतो. त्यामुळे स्वातंत्र्यासोबत विवेक आणि



डॉ. राजेंद्र बगाटे,
(समाजशास्त्राचे अभ्यासक)

जबाबदारी आवश्यक आहे.

‘समता’ हे संविधानिक मूल्य भारतीय समाजासाठी विशेष महत्त्वाचे आहे. जात, धर्म, लिंग किंवा इतर कोणत्याही आधारावर भेदभाव होऊ नये, ही संविधानाची स्पष्ट भूमिका आहे. भारतीय समाजाच्या इतिहासात जातीय विषमता आणि सामाजिक भेदभावाची मोठी परंपरा राहिली आहे. त्यामुळे संविधानाने कायदेशीर समानतेबरोबर सामाजिक न्यायालाही महत्त्व दिले. आज कायद्याच्या दृष्टीने समानता प्रस्थापित झाली असली तरी सामाजिक व्यवहारात समानता पूर्णपणे रुजविण्याचे काम अद्याप बाकी आहे. स्त्री-पुरुष समानता, जातीय भेदभावाचा

अंत आणि वंचित घटकांना समान संधी यांसाठी समाजाची मानसिकता बदलणे आवश्यक आहे.

‘बंधुता’ हे भारतीय संविधानातील अत्यंत सुंदर आणि आवश्यक मूल्य आहे. भारताची विविधता ही त्याची मोठी ताकद आहे. अनेक भाषा, धर्म, जाती, पंथ आणि संस्कृती असूनही भारतीय समाज एका राष्ट्रीय भावनेने जोडलेला आहे. ही एकता टिकविण्यासाठी परस्पर आदर, सहिष्णुता आणि मानवी प्रतिष्ठेची जाणीव आवश्यक आहे. मतभेद असणे हे लोकशाहीचे लक्षण आहे; मात्र मतभेदांचे रूपांतर वैरात होऊ नये. दुसऱ्याच्या मताचा आदर करणे, विविधतेचा स्वीकार करणे आणि सामाजिक सलोखा जपणे ही बंधुतेची खरी भावना आहे.

भारतीय लोकशाहीचे यश हे संविधानिक मूल्यांच्या प्रत्यक्ष आचरणावर अवलंबून आहे. लोकशाही म्हणजे केवळ निवडणूक आणि मतदान नव्हे. नागरिकांचा सहभाग, प्रश्न विचारण्याचा अधिकार, सत्तेवर नियंत्रण, कायद्याचे राज्य आणि विरोधी मतांचा आदर हे लोकशाहीचे महत्त्वाचे घटक आहेत. मतदानाचा अधिकार हा लोकशाहीचा आधार असला तरी सुजाणपणे मतदान करणे ही नागरिकांची जबाबदारी आहे. जात, धर्म, पैसा किंवा क्षणिक भावनांपेक्षा सार्वजनिक हिताचा विचार करून मतदान करणारा नागरिक लोकशाही अधिक मजबूत करतो.

संविधानाने नागरिकांना मूलभूत अधिकार दिले असले तरी मूलभूत कर्तव्यांचीही जाणीव करून दिली आहे. संविधानाचा आदर करणे, राष्ट्रीय एकता आणि अखंडता जपणे, पर्यावरणाचे संरक्षण करणे, वैज्ञानिक दृष्टिकोन विकसित करणे, सार्वजनिक संपत्तीचे रक्षण करणे आणि उत्कृष्टतेसाठी प्रयत्न करणे ही नागरिकांची कर्तव्ये आहेत. आज स्वातंत्र्यदिन साजरा करताना अधिकारांसोबत कर्तव्यांचे स्मरण करणे अत्यंत आवश्यक आहे. अधिकारांचा आग्रह धरणाऱ्या नागरिकांनी आपल्या कर्तव्यांपासून दूर राहणे ही लोकशाहीसाठी योग्य बाब नाही.